

OPTIMÁLNY SYSTÉM OCHRANY UTAJOVANÝCH SKUTOČNOSTÍ AKO CIEĽ KONCEPCIE

Josef Mesároš^{*)}

ABSTRAKT

Obsahom príspevku je genéza ochrany utajovaných skutočností na Slovensku od samého začiatku, v roku 2001, až dodnes. V grafickej skratke je znázornená cesta od relatívne nezávislých oblastí bezpečnosti utajovaných skutočností, cez ich postupné prepájanie, až po očakávané budúce zjednotenie do komplexného optimálneho systému, ktorý bol vytýčený koncepciou v roku 2007 ako strategický cieľ. Zverejnené sú aj reálne, neutajované výsledky v oblasti teórie bezpečnosti utajovaných skutočností, prípravy ľudských zdrojov a systému riadenia.

Kľúčové slová:

utajované skutočnosti, teória ochrany a obrany, komplexná bezpečnosť, koncepcia a stratégia bezpečnosti

ABSTRACT

In its contents, the article elaborates on genesis of classified information protection within the Slovak Republic from 2001 until present. In its graphical chart, one can trace a path that has been undergone, starting from relatively independent areas of classified information protection, through their evolutionary interconnection, ending with a future unified comprehensive optimal system, which has been originally set in 2007 as a strategic objective by the Conception. The article also gives reader knowledge on an unclassified information theory, preparation of human resources, and the management system access to unclassified results in the field protection of classified information itself.

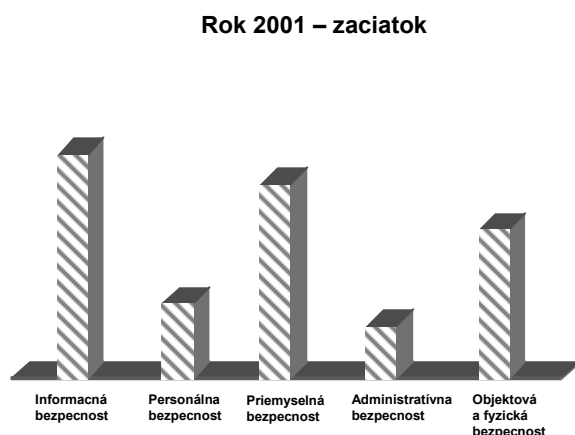
Key words:

Classified Information, Protection and Defense Theory, Comprehensive Security, Conception and Security Strategy

^{*)} Josef Mesároš, Ing., Národný bezpečnostný úrad, Budatínska 30, Bratislava 850 07, Slovenská republika, Tel.: +421-2-6869 2335, Fax : + 421-2-6869 1700, jozef.mesaros@nbusr.sk

1 VÝVOJ OBLASTÍ BEZPEČNOSTI A VÍZIA BUDÚCNOSTI

Pri založení Národného bezpečnostného úradu boli, v súlade s existujúcimi dokumentmi EÚ a NATO, sformované oddelené oblasti bezpečnosti utajovaných skutočností. (informačná, personálna, priemyselná, administratívna, objektová a fyzická bezpečnosť), ktoré sa začali rozvíjať zväčša samostatne a dosiahli rôzne úrovne rozvoja. V roku 2001 bol vydaný prvý zákon o ochrane utajovaných skutočností [7] a zároveň aj vyhlášky po jednotlivých oblastiach bezpečnosti. Druhý zákon o ochrane utajovaných skutočností [8] vstúpil do platnosti v roku 2004 a platí dodnes.

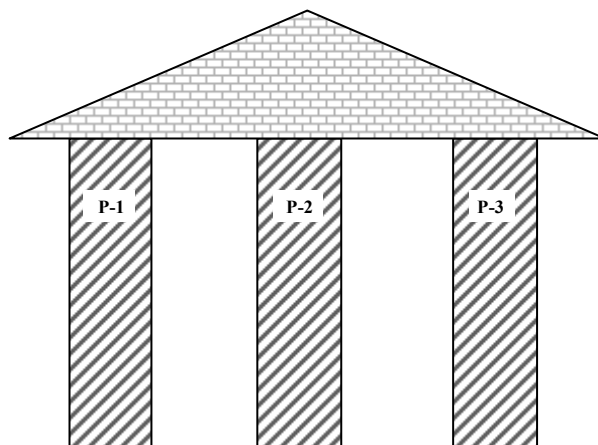

Obrázok 1 Relatívne samostatný rozvoj oblastí bezpečnosti [5]

V máji 2007 bolo schválené uznesenie vlády SR, v ktorom bola formulovaná Koncepcia ochrany utajovaných skutočností Slovenskej republiky [1]. Jej cieľom je navrhnutie a vybudovanie optimálneho systému ochrany utajovaných skutočností, vnútroštátne a medzinárodne prepojeného tak, aby garantoval bezpečnosť utajovaných skutočností v reálnom a kybernetickom priestore, vo všetkých stavoch štátu, v dynamicky sa meniacom bezpečnostnom prostredí. Dosiahnutie cieľa bolo načasované na rok 2016. Konkrétne kroky jeho naplnenia a princípy tvorby systému bezpečnosti utajovaných skutočností boli rozložené do krátkodobého, strednodobého a dlhodobého horizontu.

Spôsob vytvorenia optimálneho systému bezpečnosti utajovaných skutočností bol špecifikovaný v Nariadení riaditeľa Národného bezpečnostného úradu. Bolo rozhodnuté, že dlhodobý cieľ bude realizovaný prostredníctvom troch nadväzných projektov : **P-1** (Znalostná ochrana utajovaných skutočností), **P-2** (Systém prípravy a rozvoja ľudských zdrojov) a **P-3** (Systém riadenia ochrany utajovaných skutočností).

Rok 2007 - koncepcia

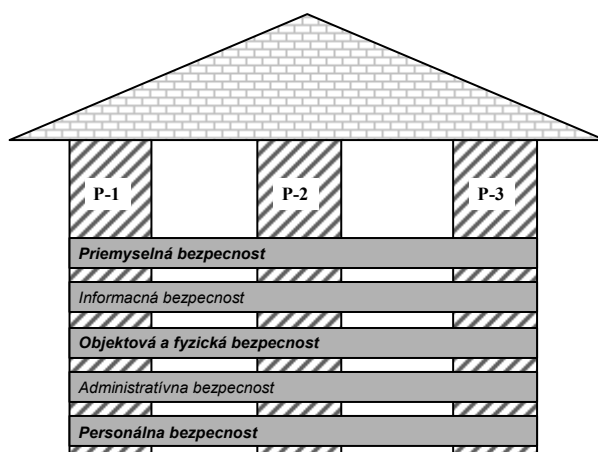

Obrázok 2 Projekty realizácie koncepcie [5]

P-1 – Znalostná ochrana utajovaných skutočností, **P-2** – Systém prípravy a rozvoja ľudských zdrojov, **P-3** – Systém riadenia ochrany utajovaných skutočností

Prvý projekt má vytvoriť a rozvíjať teóriu bezpečnosti utajovaných skutočností, úlohou druhého je pripraviť a stabilizovať ľudské zdroje, v súlade s rozvíjajúcou sa teóriou. Tretí projekt má vyriešiť riadenie ochrany utajovaných skutočností na národnej úrovni s medzinárodným prepojením. Od schválenia koncepcie ochrany utajovaných skutočností prebieha proces prepájania klasicky vymedzených oblastí bezpečnosti utajovaných skutočností s tromi piliermi koncepcie – bezpečnostná veda, ľudské zdroje a systém riadenia ochrany utajovaných skutočností.

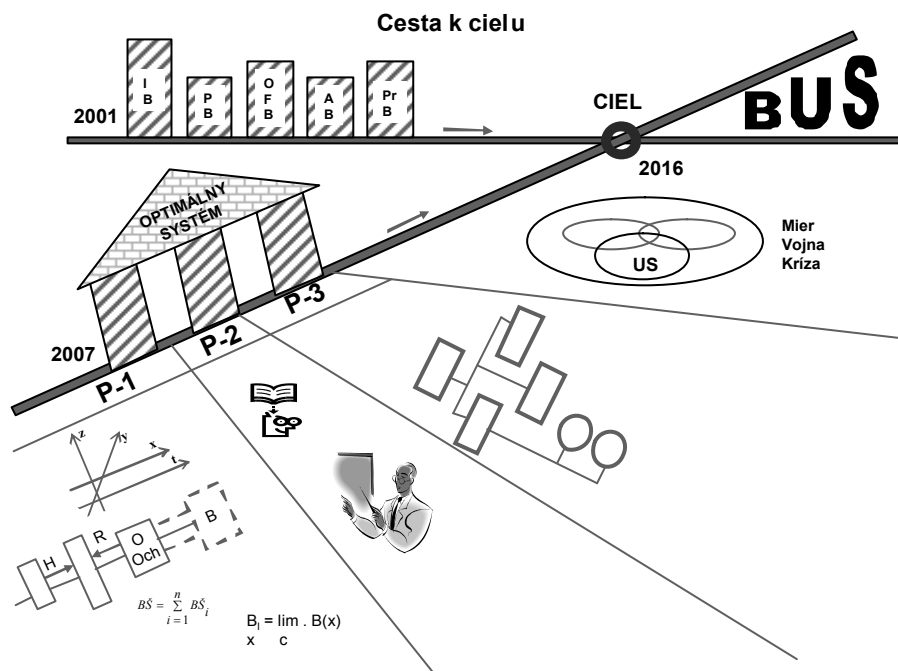
Rok 2016 – budúcnosť

Obrázok 3 Prepojenie oblastí bezpečnosti s piliermi koncepcie [5]

P-1 – Znalostná ochrana utajovaných skutočností, **P-2** – Systém prípravy a rozvoja ľudských zdrojov, **P-3** – Systém riadenia ochrany utajovaných skutočností

Cieľom uvedeného procesu je, aby každá oblasť bezpečnosti formulovala a rozvíjala svoju vedeckú a teoretickú základňu, aby vyprofilovala ľudské zdroje aj pre budúce úlohy, v súlade s dosiahnutými teoretickými výsledkami a aby priebežne vytvárala organizačné subštruktúry pre svoju oblasť bezpečnosti - ale predovšetkým aj vo vzťahu k iným oblastiam bezpečnosti - v komplexnom systéme bezpečnosti utajovaných skutočností. Takýto komplexný systém bezpečnosti by mal byť zároveň kompatibilný s bezpečnostným systémom Slovenskej republiky. Dualita súčasného prístupu k ochrane a bezpečnosti utajovaných skutočností a jej grafické riešenie, ako priesečník ciest v roku 2016, je znázornené na ďalšom obrázku.

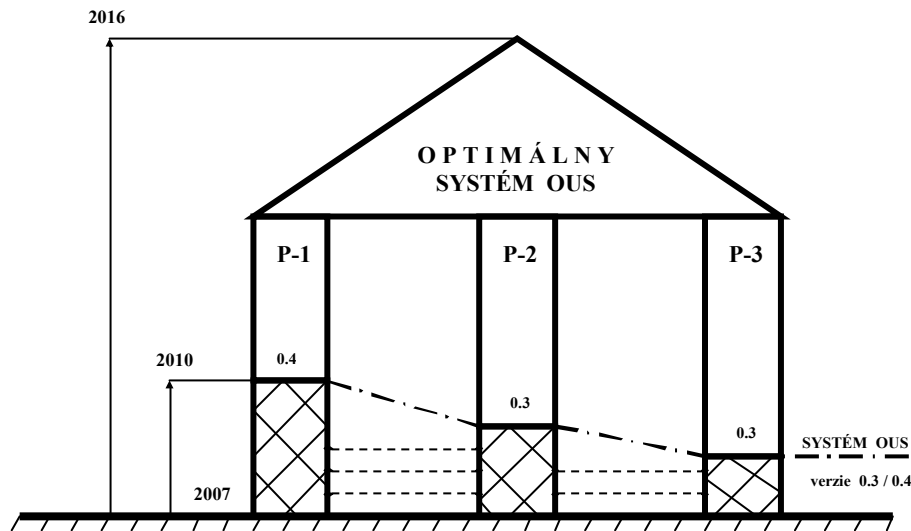

Obrázok 4 Stratégia dosiahnutia optimálneho systému bezpečnosti utajovaných skutočností v roku 2016 [5]

IB – informačná bezpečnosť, **PB** – personálna bezpečnosť, **OFB** – objektívna a fyzická bezpečnosť, **AB** – administratívna bezpečnosť, **PrB** - priemyselná bezpečnosť, **BUS** – bezpečnosť utajovaných skutočností, **P-1,2,3** – projekty realizácie koncepcie, **US**- utajované skutočnosti.

2 VÝSLEDKY REALIZÁCIE KONCEPCIE K ROKU 2010

Realizáciu projektov vykonáva tím odborníkov zo všetkých oblastí bezpečnosti utajovaných skutočností pod vedením troch projektových manažérov, vedených generálnym manažérom. Plnenie strategického cieľa je priebežne plánované a hodnotené v ročných plánoch činnosti NBÚ. Odborné problémy sú zadávané ako témy odborných zhromaždení úradu. Hodnotenie plnenia úloh sa vykonáva po kvartáloch na kontrolných dňoch realizácie koncepcie. Priebežné výsledky sú zverejňované na vnútornej elektronickej stránke úradu. V súčasnosti sú v logickej nadväznosti vyriešené uzlové problémy projektov do štvrtej verzie.

Obrázok 5 Stav realizácie stratégie dosiahnutia optimálneho systému bezpečnosti utajovaných skutočností v roku 2010 [6]

OUS – ochrana utajovaných skutočností, **P-1,2,3** – projekty realizácie koncepcie, **0,4** –štvrtá verzia riešenia problému v rámci projektu P-1, **2007** – rok schválenia Koncepcie OUS SR, **2010** – rok hodnotenia výsledkov v tomto príspevku, **2016** – rok plánovaného dosiahnutia cieľa - optimálneho systému OUS

V rámci jednotlivých projektov boli vypracované materiály, v ktorých boli riešené otázky tvorby politiky bezpečnosti utajovaných skutočností, metodík určovania stupňa utajenia, odvodenia bezpečnostných rizík od hrozieb, tvorby bezpečnostných štandardov, bezpečnostných previerok, overovania podmienok bezpečnosti utajovaných skutočností, projektovania bezpečnosti utajovaných skutočností, pružných zoznamov utajovaných skutočností a bezpečnostných rizík s pevným jadrom, profilov príslušníkov NBÚ, bezpečnostných riaditeľov a zamestnancov, celoživotného vzdelávania, zabezpečenia a rozvoja ľudských zdrojov, či systému riadenia ochrany utajovaných skutočností.

V rámci uvedených materiálov bol popísaný systém ochrany a bezpečnosti utajovaných skutočností [2] vo všetkých podstatných vnútroštátnych a medzinárodných väzbách, doplnený štvrtou verziou nového terminologického slovníka, s redefiníciami základných oblastí bezpečnosti a zavedením pojmu komplexná bezpečnosť. Bola zavedená, popísaná a publikovaná tzv. úloha bezpečnosti [3], cieľom ktorej je odvodenie národných (ale aj ďalších medzinárodných) bezpečnostných štandardov od bezpečnostných hrozieb. Zároveň bola popísaná aj metodika jej riešenia v reálnom a kybernetickom priestore, v rôznych stavoch štátu, v dynamicky sa meniacom bezpečnostnom prostredí. Publikovaná bola aj optimalizačná úloha pre riešenie bezpečnosti utajovaných skutočností [4].

Boli vypracované ďalšie profily ľudských zdrojov, zámer ich kariérneho rastu, ale aj ich komplexného zabezpečenia. Cieľom uvedeného procesu je príprava a udržanie kvalitných ľudských zdrojov a personálna stabilita úradu. Spolupráca

a akademickou obcou bola odštartovaná uzatvorením dohôd o vzájomnej spolupráci. Súčasťou prípravy ľudských zdrojov pre NBÚ boli aj kurzy vrcholového a stredného manažmentu, či špecializačné štúdium novoprijatých príslušníkov NBÚ. V oblasti personálnej bezpečnosti boli aplikované poznatky sociálneho inžinierstva a do tematických plánov bola zakomponovaná aj problematika bezpečnostného povedomia.

Bola vypracovaná ďalšia verzia cieľového materiálu projektu P-3 (Systém riadenia ochrany utajovaných skutočností), vychádzajúca z nových funkcionalít úradu, plynúcich z aktuálnych zmien bezpečnostného prostredia. Návrh novej organizačnej štruktúry je prepájaný s profilovaním nových ľudských zdrojov a nových činností, odvodených od nových cieľov úradu.

Všetky dôležité, dosiaľ získané poznatky pri riešení projektov P-1, 2 a 3 boli extrahované a formulované ako „Základné princípy a všeobecné zásady“ dynamicky chápanej bezpečnosti utajovaných skutočností v reálnom a kybernetickom priestore, v rôznych stavoch štátu. Zámerom bolo včleniť ich na úvod, pred prvú hlavu pripravovaného zákona o ochrane utajovaných informácií, plánovaného na schválenie vládou SR v roku 2011. Dôvodom takého riešenia bolo nenarušiť súčasný prístup k ochrane utajovaných skutočností a budúce predstavy o dosahovaní ich bezpečnosti.

LITERATÚRA

- [1] NBÚ. 2007. Koncepcia ochrany utajovaných skutočností Slovenskej republiky, Uznesenie vlády SR č. 475 z 30.5.2007. Dostupné na internete: www.nbusr.sk.
- [2] Mesároš, J.: 2009. Od bezpečnosti utajovaných informácií k obecnej teórii bezpečnosti. In: Zborník vedeckých a odborných prác 2009 z Medzinárodnej vedeckej konferencie „Bezpečnosť a bezpečnostná veda“. Liptovský Mikuláš : AOS generála M. R. Štefánika, 2009. 59 s. ISBN 978-80-8040-372-0.
- [3] Mesároš, J.: Riešenie úlohy bezpečnosti štátu ako konečnej množiny subjektov ochrany a obrany. In: Krízový manažment, vedecko – odborný
- [4] Mesároš, J.: Optimalizácia pod systému ochrany a obrany. In: SECURITY REVUE, elektronický časopis FŠI ŽU v Žiline, 2010/10. Dostupné na časopis FŠI ŽU v Žiline, roč. 9, r. 2010, č. 2, str. 14. ISSN 1336-0019. <http://www.securityrevue.com>.
- [5] Mesároš, J.: 2011. Cesta k jednotnej terminológii. In: Zborník (CD) z Medzinárodnej vedeckej konferencie „Bezpečnostné fórum 2011“. Banská Bystrica: UMB, 2011.
- [6] Kol. autorov NBÚ : 2011. 10 rokov Národného bezpečnostného úradu. Bulletin. Bratislava: MV SR, 2011.
- [7] Zákon č. 241/2001 Z.z. o ochrane utajovaných skutočností a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Dostupné na internete: www.nbusr.sk.
- [8] Zákon č. 215/2004 Z.z. o ochrane utajovaných skutočností a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Dostupné na internete: www.nbusr.sk.

Článok recenzoval:
doc. Ing. Tomáš Loveček, PhD